

Michiko Muto
Mikael Österlund

Införande och förvaltning av "Svenskt ramverk för digital samverkan"

För att offentlig sektor ska kunna ta tillvara på digitaliseringsens möjligheter behöver vi stärka vår förmåga att fungera effektivt tillsammans. eSams expertgrupp för arkitektur har bedrivit ett arbete, i bred samverkan, med att revidera de befintliga principerna som togs fram av E-delegationen. Resultatet är ett förslag till *Svenskt ramverk för digital samverkan*.

Bakgrund

Ramverket utgår från det europeiska ramverket för interoperabilitet, med en anpassning till svenska förutsättningar. Innehållet och strukturen för det europeiska ramverket skapar goda förutsättningar för att offentliga organisationer ska fungera bättre tillsammans, både inom Sverige och med EU.

Arbetet med att ta fram ramverket har genomsyrats av två saker. För det första, ett starkt *helhetsperspektiv* – *både till innehåll och process för framtagande*. Det svenska ramverket för digital samverkan har tagits fram av expertgruppen för arkitektur och siktar på att bli nationellt och utgöra underlag för att *alla* offentliga organisationer ska kunna samverka digitalt på ett effektivt sätt. I arbetet med att ta fram ramverket har en bred involvering skett med grupperingar som företräder statliga myndigheter, kommuner, landsting och regioner. Detta arbetssätt har varit värdefullt. Det har bidragit till att öka kvaliteten och stärkt helhetsperspektivet i produkten.

För det andra – *att göra!* Inte minst arbetet med översiktskartan och gemensamma framtidsutmaningar visar att den offentliga sektorn behöver stärka sin förmåga att gå från ord till handling och skapa ökad samhällsnytta. I det läget har ambitionen varit att relativt snabbt – men med en bred involvering – få fram en *första* version av ramverket som kan fungera som stöd i det gemensamma digitaliseringsarbetet. Budskapet från de grupperingar som varit involverade i

processen har varit att vi ska leva som vi lär – att ta fram och börja använda och få återkoppling från faktisk användning – vara modiga, testa, lära och skala upp.

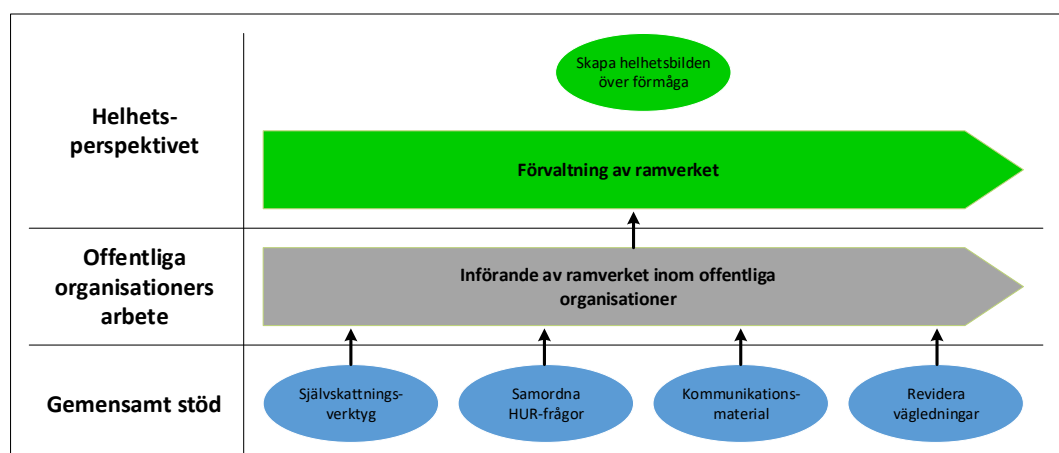
Nästa steg

Utifrån ansatsen att detta ramverk bör vara gemensamt för alla organisationer i den svenska offentliga sektorn föreslås att dialog inleds med den nya myndigheten för digital förvaltning, Digg, så snart som möjligt. Ambitionen bör vara att Digg blir ansvarig för förvaltning och vidareutveckling av det svenska ramverket.

Parallellt med en sådan dialog bör implementeringen av ramverket påbörjas under hösten. Nedan beskrivs översiktligt vad införandet innebär samt vilket stöd som behöver tas fram. I nästa steg behöver arbetet beskrivas mer konkret och samplaneras med övriga aktörer som behöver vara involverade för att lyckas med implementeringen.

Från papper till verkstad

Det svenska ramverket för digital samverkan syftar till att stödja offentliga organisationer att samverka och fungera effektivt tillsammans. En förutsättning är att ramverkets principer och rekommendationer implementeras på ett ändamålsenligt sätt inom varje organisation. Planen för det fortsatta arbetet summeras i nedanstående figur:

Det är centralt att varje offentlig organisation genomför ett arbete med att:

- arbeta in ramverkets principer och rekommendationer i lämpliga styr- och ledningsprodukter, t.ex. den egna digitaliseringsstrategin.
- planera för, och genomföra, de rekommendationer som ramverket pekar ut baserat på relevans för den egna verksamheten. Offentliga organisationer har kommit olika långt i digitaliseringsarbetet då man har olika förmågor och förutsättningar för att bedriva ett sådant arbete. Relevansen kan variera, t.ex. har vissa statliga myndigheter ett utpräglat och nära möte med privatpersoner och företag medan andra har en annan typ av verksamhet.

De gemensamma förutsättningarna behöver stärkas för helhetsperspektivet. Parallella aktiviteter behöver genomföras i form av;

- Förvaltning av ramverket – ett fortsatt arbete med att forma ramverket för att det ska bli ett bra stöd. Arbetet behöver ske på ett inkluderande och lärande sätt, en uppdaterad version bör lanseras i början av 2019.
- En insats för att följa upp och sammanställa självskattningar utifrån ramverket genomförs under hösten i syfte att skapa helhetsbilden för förmågan till digital samverkan i offentlig sektor. En gemensam process definieras under hösten 2018 för hur en kontinuerlig uppföljning ska gå till.

Som stöd för de offentliga organisationernas införande av ramverket behövs:

- Kommunikationsplanering och insatser för att bredda kunskapen om ramverket och stödja organisationernas införande. En prioriterad insats är att ta fram en kortversion av ramverket i detta syfte.
- Ett självskattningsverktyg tas fram som stöd för att enskilda organisationer ska kunna värdera i vilken utsträckning man stödjer principer och rekommendationer i dagens hantering.
- Samordning av hur enskilda principer och rekommendationer ska tolkas, dvs. *hur* man ska genomföra dem. Ett prioriterat område är offentliga organisationers digitala gränssnitt mot privatpersoner och företag. Andra prioriterade områden behöver identifieras i samverkan.
- Revidering av berörda vägledningar som påverkas av ramverket, särskilt E-delegationens *Vägledning för digital samverkan*.

Förvaltning av ramverket

En slutsats från arbetet med att ta fram ramverket är att det finns ett stort värde i att arbeta brett och inkluderande och att detta även bör präglade det fortsatta arbetet med att förvalta ramverket. Som nationellt ramverk för digital samverkan finns det ett behov av att bredda involveringen. Förutom de aktörer som redan varit involverade i arbetet finns det anledning att identifiera och involvera andra aktörer för att få en mer heltäckande bild. Centralt för det fortsatta arbetet är att det behöver ske i nära dialog med, eller inom ramen för, Myndigheten för digital förvaltning som startar sin verksamhet den 1 september 2018.

Utifrån en bredare inkludering och ett lärande från de offentliga organisationer som börjar arbeta med ramverket, behöver erfarenheter och nya infallsvinklar fångas upp och födas in i förvaltningen. En uppdaterad version bör lanseras i början av 2019.

Ett självskattningsverktyg

Det finns behov av ett självskattningsverktyg som gör det möjligt för offentliga organisationer att – utifrån ramverket – skatta sin förmåga till digitalisering i samverkan. Genom självskattning får organisationerna fram en nollpunkt, sk. baseline, som är en förutsättning för att kunna mäta förändring.

Offentlig verksamhet är heterogen, verksamheterna skiljer sig åt liksom förutsättningar och förmåga till digitalisering. Alla offentliga organisationer behöver bedriva digitaliseringsarbete som stödjer digital samverkan. Ramverket är utformat för att vara en gemensam nämnare som alla offentliga organisationer ska *förhålla* sig till. Självskattning utifrån ramverket är ett enkelt verktyg som alla, oavsett verksamhet och andra förutsättningar, kan ha som underlag för digitaliseringsarbetet. En självskattning stimulerar till reflektion och bidrar till ökad medvetenhet om den gemensamma riktningen, vilket kan bidra till att eventuella avsteg från ramverket kommer att grunda sig på medvetna val. Därutöver kan självskattningen vara en bra förutsättning för offentliga organisationers egen verksamhetsplanering.

Samordna och skapa gemensamma förutsättningar för genomförandet av ramverket

Det finns behov av att förtydliga hur rekommendationerna kan genomföras samt hur principerna kan tolkas i syfte att skapa goda förutsättningar för implementeringen av ramverket.

I ett första steg bör ett antal av principerna och rekommendationerna väljas ut där en gemensam fördjupning behöver göras. Som ett resultat av arbetet med översiktskartan är ett prioriterat område offentliga organisationers gränssnitt mot privatpersoners och företags egna digitala information och data. Andra prioriterade områden bör identifieras i samverkan.

Exempel på en fördjupning kan vara att utifrån rekommendation nummer fem i ramverket, återanvänd nationella och internationella byggblock som förstahandsval, skapa en lista över vilka byggblock som i dagsläget avses samt skapa en ändamålsenlig förvaltning för att säkerställa att listan förblir aktuell.

Det finns behov av att identifiera och prioritera vilka aktiviteter som behövs för att stödja en framgångsrik implementering av ramverket. Utgångspunkten behöver vara organisationernas behov i implementeringsarbetet.

Helhetsbilden för förmågan till digital samverkan

Med självskattningen som utgångspunkt finns det behov av att sätta ut mätpunkter för uppföljning av rekommendationer på nationell nivå. Mätpunkter fungerar som incitament för förändring och kan bidra till att digitaliseringsarbetet knyts närmare till offentliga organisationers egen verksamhetsplanering. Mätpunkterna förutsätter att rekommendationerna är konkreta (se Samordna och skapa gemensamma förutsättningar för genomförandet av ramverket förutsättningsskapande aktiviteter).

Under hösten 2018 bör en sammanställning göras av de självskattningar som genomförs under hösten för att skapa en gemensam ”base line”. Detta gör det möjligt att följa förbättringar i förmågan till digital samverkan framåt.

Revidering av berörda vägledningar

Det finns en mängd befintliga vägledningar och stöd som ges ut av olika organisationer som kan relateras till de insatser som rekommenderas. Särskilt behöver *Vägledningen för digital samverkan* revideras med anledning av ramverket,

bland annat då vägledningen refererar till de ”gamla” principerna samt att bilagan som rör juridik innehåller frågor som bör tydliggöras utifrån de juridiska landvinningarna efter vägledningens publicering.

Kommunikations- och utbildningsinsatser

Det är viktigt med kommunikationsinsatser mot prioriterade målgrupper i syfte att skapa en bred uppslutning kring ramverket. I ett första steg behöver en kortare version tas fram som riktar sig till ledningsfunktioner inom offentliga organisationer. Lämpliga insatser för andra målgrupper behöver planeras och genomföras under hösten. De målgrupper som särskilt bör belysas är de som arbetar med offentliga organisationers verksamhetsplanering och uppföljning, kommittéväsendet, arkitekter och verksamhetsutvecklare.